

ผอ.สุทธิ สายสุนีย์

ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสตูล / กรรมการเขตพื้นที่ กรรมการนิเทศติดตามการศึกษาเขตพื้นที่

บทบาทงานและการสนับสนุนงานด้านครูเด็กอย่างไร :

เมื่อประมาณปี 2547 ก่อนย้ายมาที่อนุบาลสตูล ผมได้มีโอกาสร่วมทำงานวิจัยกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในการออกแบบให้ชาวบ้านทำงานวิจัย จึงนำวิธีการที่ สกว. ทำงานกับชาวบ้านมาออกแบบการจัดการเรียนรู้กับนักเรียน โดยเริ่มกับคุณครู ปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนโดยให้ครูออกแบบการเรียนเป็นฐานล้อไปกับการศึกษาชุมชน หมายความว่าชุมชนเขาศึกษาประวัติศาสตร์พื้นที่ วัฒนธรรมของชุมชน เช่น การทำขนม วัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ฉะนั้นในการเรียนการสอนจึงมีการแบ่งครูเป็นฐานที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ประเพณีวัฒนธรรม ให้เด็กทำโครงงานขนมต่างๆ แล้วสุดท้ายให้เขามารายงาน ใช้เวลาอย่างน้อยหนึ่งสัปดาห์ ให้ครูดูวันไม่เรียนภาษาไทย ไม่เรียนคณิตศาสตร์ ไม่เรียนวิทยาศาสตร์ แต่ให้เรียนเป็นฐานแบบนี้ เราเริ่มที่ชั้น ป.4-6

“เราเห็นว่าครูเริ่มเปลี่ยนแปลงตัวเอง พอเริ่มทำแบบนี้ เด็กได้ทำจริง ได้ออกพื้นที่จริง ได้เรียนจากภูมิปัญญาจริงๆ ก็เกิดการเปลี่ยนแปลง”

เราให้เด็กออกแบบโจทย์วิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชน แล้วดึงชุมชนมาร่วมทำงานกับเด็กด้วย นี่คือนี่ที่ผ่านมา ห้องโมเดลตอนนี้แทนที่จะเรียนวิจัยปีเดียว เราให้เรียนปีครึ่ง หมายถึงว่านักเรียนชั้น ป.5 อาจจะทำไม่จบใน ป.5 ก็ทำให้จบภายใน ป.6 อีกครึ่งเทอม โจทย์ที่ทำร่วมกับชุมชนมีหลายโจทย์ แต่คำว่าชุมชน ผมต้องการให้ชุมชนมาร่วมออกแบบการเรียนกับเด็กๆ แรกๆ เขาไม่เข้าใจ เขาคิดว่าเขาอำนวยความสะดวกให้เด็ก เขาหาหน้า หาขนมมาให้เด็ก แต่หลังๆ เขาก็เริ่มเข้าใจ เช่น กรณีโครงการประหยัดพลังงานไฟฟ้าชุมชนสี่แยกคอกเปิด กรรมการชุมชนมาทำงานกับเด็กเลย ไปรวบรวมค่าไฟฟ้าในรอบปีที่ผ่านมาของแต่ละครัวเรือน เมื่อเขาหาข้อมูลตรงนี้มา เขาจะรู้เลยว่าแต่ละครอบครัวใช้ไฟเดือนไหนเท่าไร แล้วเด็กก็มาพลอตกราฟว่าแต่ละครอบครัวมีค่าไฟแต่ละเดือนขึ้นลงเท่าไร เอาข้อมูลตรงนั้นมาเป็นฐาน แล้วมาหาแนวทางรณรงค์ร่วมกันเพื่อให้ค่าไฟฟาลดลง

“ผมใช้ พรบ.การศึกษาปี 2542 เป็น “เครื่องมือ” ขับเคลื่อนครู ผมพยายามชี้ให้เห็นแรงๆ เลยกว่าที่ทำอยู่นี้ เราทำผิด พรบ.ทั้งนั้น เพราะใน พรบ.บอกว่าให้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ฉะนั้นเราต้องพัฒนาเขาอย่างเต็มศักยภาพตามความสามารถของเขา การจัดการศึกษาจัดโตม6ได้เวลา ทุกสถานที่ ทุกภาคส่วนต้องช่วยกัน ไม่ใช่หน้าที่ครูเท่านั้น ผมพูดเรื่องนี้บ่อย เพราะต้องกระตุ้นความคิดเขา ต้องปรับกระบวนทัศน์เขาในเรื่องการศึกษา”

ผมอยากดึงครู ดึงเด็กออกนอกห้องเรียน หาวิธีการให้เขาไปสัมผัสว่าการเรียนรู้ไม่ได้อยู่ในห้องเรียนอย่างเดียว พอวันเกี่ยวข้าว ทุกคนมีความสุข เกี่ยวข้าวด้วยมือเลย เอาข้าวมาตากหน้าเสาธงโรงเรียน แล้วก็เอาไปสีให้เด็กได้กินกัน พอครูเห็นวิถีเหล่านี้ ครูก็มีเรื่องคุยกัน

โครงการที่ทำ : จัดการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนโรงเรียนบ้านตะโกละ
ไส โดยออกแบบเครื่องมือวิธีการ นวัตกรรมที่เรียกว่าการเรียนรู้
กระบวนการวิจัยสืบค้น Project Based เป็นวิชาบูรณาการสืบค้น
นี้เรียนหนึ่งปีการศึกษา เราเรียนวันจันทร์สามชั่วโมง วันอังคาร
สองชั่วโมง การเดินแต่ละชั้นเรามีการแลกเปลี่ยนกันตลอด เราเน้น
กับครูตลอดว่า คุณไม่ใช่ผู้สอน คุณเป็นผู้กระตุ้น ห้ามลงนาม
เด็ดขาด ต้องอยู่ข้างสนาม ผู้เล่นคือนักเรียน เพราะฉะนั้นเราต้อง
ฝึกเขาตลอดในเรื่องการใจเย็น อดทน ฝึกรอได้ เพราะที่ผ่านมา
ครูค่อนข้างใจร้อน ไม่กระตุ้น ต้องการคำตอบ ตอบไม่ได้ก็บอกเอง
เราต้องฝึกเขา เพราะเขามาในวิถีเดิมๆ มานาน บางคนสอนมา
ยี่สิบสามสิบปี ค่อนข้างเปลี่ยนยาก แต่ก็ค่อยๆ พาทำ ค่อยฝึกไป
เปลี่ยนไป แต่ที่ได้ประโยชน์เยอะๆ คือการตั้งวงคุยกัน แต่ละคน
เขาจะเอาสิ่งที่เขาเห็นการเปลี่ยนแปลงของตัวเองมาเล่าให้ฟัง แต่
ช่วงแรกๆ ผู้ปกครองจะตั้งคำถามเยอะ เด็กเขาเล่าให้พ่อแม่ฟัง
พอทำไปเรื่อยๆ เราเห็นการเปลี่ยนแปลง ครูหลายคนเริ่มเห็น
ความต่างของวิถีเดิมกับวิถีใหม่ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของ
เด็ก แล้วยิ่งในเด็กเล็กๆ ยิ่งเรียนอะไรที่เป็นรูปธรรม เช่น พืช สัตว์
พอโตขึ้นมา เขาก็เริ่มเรียนอะไรที่ลงพื้นที่ เรียนอะไรที่กระทบสังคม
นำยีนดีที่ผลพวงตรงนั้นทำให้เราได้อ่านวิจัยเด่นของ สกว. เมื่อ
ราวปี 2550

การปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้อาจารย์อยากเห็นการเปลี่ยนแปลง
ครั้งนี้อย่างไร : ผมคิดว่าตัวแปรสำคัญอยู่ที่ระดับนโยบาย แต่
ปัจจุบันนี้ประเทศไทยเราเสียโอกาสอย่างมาก ตอนที่ผม พบ.
ออกมา ผมดีใจมาก แต่เพราะนโยบายเราไม่มี ตรงนี้อันตราย
องคาพยพ โครงสร้างการบริหารก็ไม่เปลี่ยนกระบวนการทัศน ถ้าไม่
เปลี่ยนตรงนี้ ผมว่ายากที่จะปฏิบัติการในระดับโรงเรียนและพื้นที่
ได้ เพราะถ้าผู้ใหญ่ยังมองว่าเป้าหมายการศึกษาคือ O-NET ผมไม่
ปฏิเสธตรงนี้ แต่ผมให้ 30 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น เพราะว่ากระแส
สังคมปัจจุบันนี้มันกลายเป็นธุรกิจการศึกษาไปแล้ว เพราะ
ผู้ปกครองอยากให้ลูกเข้าโรงเรียนดี โรงเรียนดัง ดิวเตอร์ก็เกิด
ทั่วประเทศ

“ตอนนี้การศึกษาชี้หน้าให้ผู้ปกครองหลงทิศทาง พอชี้หน้าหลง
ทิศทาง ระดับอุดมศึกษาของเราจึงกลายเป็นคอกขวิด เพราะทุกคน
แย่งกันเข้า ผมว่าถ้าไม่ทลายกำแพงตรงนี้ ปฏิรูปการศึกษา
อย่างไรก็ไม่สำเร็จ”

หลายคนเรียกร้องให้เอาทักษะในศตวรรษที่ 21 มาเป็นตัวตั้ง
แต่ผมไม่รู้ว่าคุณเข้าใจกันมากน้อยแค่ไหนไม่ว่าวิธีการตอบ
โจทย์ตรงนั้นคืออะไร ผมคิดว่าระดับนโยบายต้องตีโจทย์นี้ให้
แตก วางนโยบายให้ถูกต้อง แล้วมาวางทิศทางกันให้ถูกต้อง ให้
เข้าใจว่าสิ่งที่เรียกร้องคือคืบคลานคืบคลานความเป็นมนุษย์ให้คนได้แล้ว
คนแต่ละคนมีจริตในการเรียนรู้อยู่ แต่คุณอย่าไปปิดกั้น อย่าไป
ผูกขาดว่าต้องทำอย่างนี้เท่านั้น

คุณลักษณะครูที่ผมคิดว่าสำคัญและจำเป็นคือ “ต้องกล้า
เปลี่ยนแปลง” ถ้าไม่กล้าเปลี่ยนแปลงก็ไม่หลุดกรอบนี้ แต่ผมก็
มองว่า ผอ. ต้องเริ่มก่อน ถ้า ผอ.ทำ ครูก็เปลี่ยนได้ ที่สำคัญคือ
ต้องสร้างศรัทธาให้เขาให้ได้ เพื่อให้เขาไว้วางใจและเปลี่ยนแปลง เรา
ทำงานด้วยใจ ใจไม่มา ปัญญาไม่เกิด ถ้าไม่ศรัทธา ทำเพราะเขาสั่ง
มันไม่มาจากภายใน วิธีเรียนตอนนี้มันจึงกลายเป็น Outside – In
หมดเลย นำเข้าหมดเลย ทุกคนคิดแต่ต้องนำเข้า เรียนที่นี้ไม่พอ
ต้องไปที่นั่นที่นี้ เราเปลี่ยนให้เขาเรียนแบบ Inside – Out ได้ไหม
ทุกคนทำได้ แต่ไม่มีพื้นที่ ไม่มีเวลาให้เขาได้ใช้ เขาไม่ได้ดึงศักยภาพ
ออกมา เพราะคุณไม่คืนพื้นที่ให้เขา เพราะฉะนั้นคุณลักษณะครูที่
สำคัญคือต้องกล้าเปลี่ยนแปลง และมีความมุ่งมั่น ต้องอดทนสูง
มาก และต้องไม่ทำแค่เป็นแพชชั่น สำหรับกลไกที่ผมใช้คือ ผมยึด
พรบ. นายคนไหนจะมา ผมก็เชื่อว่าผมตอบได้ทุกโจทย์ เราต้อง
ทำงานเราเชื่อมโยงได้ ชี้ให้ครูเห็นได้

“ผมคิดว่า Project Based คือวิธีสอนที่เป็นตัวนำที่น่าจะ
ช่วยปฏิรูปการศึกษา ถ้าวิธีอื่น ผมคิดว่ามันอาจจะได้ไม่ครบ
กระบวนการ แต่การใช้ Project Based นี้ หลายที่ก็ใช้ แต่ทำแค่
สองสัปดาห์จบ ผลงานก็ไม่ออก ดังนั้นการทำก็ต้องอยู่ใน
โครงสร้างเวลาปกติด้วย ให้เวลาหน่อย แล้วหลังทำกิจกรรมก็
ต้องมาตั้งวง AAR กันทุกครั้ง มาสรุปกัน แล้ววงจรมันจะทำให้
เกิดการเปลี่ยนแปลงได้จริง”

อีกอย่างหนึ่งที่สำคัญคือ ต้องสร้างเครือข่าย ต้องมองว่า
การศึกษาเป็นเรื่องของทุกคน ไม่ใช่เป็นเรื่องของครูเท่านั้น ไม่ใช่
กระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น ผมเคยคุยกับสาธารณสุข พัฒนา
สังคม จิตแพทย์ ผมเคยพูดว่าทำไมเราไม่นั่งโต๊ะเดียวกัน

สำหรับคุณลักษณะของเด็ก ตัวแปรสำคัญที่ผมพยายาม
เชื่อมโยงอยู่คือ ครอบครัว ผมตอกย้ำเสมอว่าการจัดการศึกษาไม่ได้
เกิดที่โรงเรียน ผมรับผิดชอบแค่ 30 เปอร์เซ็นต์เท่านั้นเอง 40
เปอร์เซ็นต์คือสถาบันครอบครัวต้องรับผิดชอบ พ่อแม่สำคัญที่สุด
เป็นด่านแรก คุณลักษณะสำคัญคือเรื่องความรับผิดชอบ
ความอดทน อดกลั้น ความกตัญญูกตเวทีก และการใฝ่รู้แบบ
บริสุทธิ์ การเผชิญต่อสถานการณ์ต่างๆ ได้

การวัดผลทุกวันนี้เน้นไปที่ผลสัมฤทธิ์เรื่องคะแนน เรื่องการ
สอบ แต่คุณธรรมจริยธรรมไม่ได้ถูกนำเข้าไปอยู่ในวิถีเลย ถ้านำเข้า
ไปในวิถี ไม่ต้องขึ้นป้ายคุณธรรมอะไรเลย เราจะเห็นได้จาก
พฤติกรรมของเด็ก ฉะนั้นผมคิดว่าคุณธรรมจริยธรรมยังไม่ผ่าน
เพราะเรายังไม่มีตัวชี้วัด และยังไม่มีการตั้งตัวชี้วัดที่ไหนที่
คนดีเข้าเรียน มีแต่ให้คนเก่งเข้าเรียน ยังไม่เห็นมีโครงการไหน
เปิดพื้นที่ให้เด็กดีเข้าเรียนเลย การสร้างเครื่องมือตัวชี้วัดความดี
ก็ไม่มี เพราะฉะนั้น การประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์กลายเป็น
ว่านั่งดูหน้าเด็กแล้วขีดเอาใน ปพ.มีแต่ดีกับดีเยี่ยม แต่ไม่มีร่องรอย
คุณลักษณะของเด็กในแต่ละเรื่องก็ไม่มีใครตอบได้ ใช้แต่ความรู้สึกลึก
ไม่มีผลเชิงประจักษ์

.....

